

ОМИЛҲОИ РУШДИ ИҚТИСОДИИ КИШВАРҲОИ ОСИЁИ ҶАНУБУ ШАРҚӢ

СОҲИБИ БАҲРУЛО

докторанти (PhD)-и ИОМДОА АМИТ, Суроға: 734025, Тоҷикистон, ш. Душанбе,
хиёбони Рӯдакӣ, 33. Тел.: (+992) 917-82-02-02. E-mail: sohibbahrulo@gmail.com

Дар мақолаи мазкур омилҳои асосии рушди иқтисодии кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ бо далелҳои эътимоднок таҳқиқ карда шудааст. Минтақаи Осиёи Ҷанубу Шарқӣ яке аз минтақаҳои пешрафтаи ҷаҳонӣ муосир ба ҳисоб меравад. Рушди босуръати иқтисодӣ минтақа самарани ислоҳотҳои таъсирбахши иқтисодӣ, истифодаи оқилонаи захираҳои табиӣ ва мавқеи ҷуғрофии он мебошад. Омӯзиши таҷрибаи ислоҳоти иқтисодию иҷтимоии минтақаи Осиёи Ҷанубу Шарқӣ аҳамияти калони илмию амалӣ дорад.

Калидвожаҳо: Осиёи Ҷанубу Шарқӣ, омилҳои рушд, кишоварзӣ, сайёҳӣ, ҷалби сармояи хориҷӣ, имтиёзҳо барои ҷалби сармояи хориҷӣ, сарватҳои табиӣ.

Давлатҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ (минбаъд-ОҚШ) дар мисоли Сингапур, Индонезия, Малайзия ва ғайра дар муддати кӯтоҳ тавонистанд аз ислоҳоти иқтисодию тичоратӣ ва кафолати сармояи хоричӣ муваффақиятҳои назаррас ба даст оварданд. Ин сабаб шуд, ки дар савдои байналмилалӣ акнун ғаёлона ширкат менамоянд. Аз ин рӯ, нишондихандаҳои асосии рушди иқтисодии кишварҳои ОҚШ пеш аз ҳама содироту воридот мебошад. Мавриди зикр аст, ки яке аз омилҳои асосии рушди давлатҳои минтақа ин мавқеи муҳими ҷуғрофӣ, баромад ба баҳр ва инчунин захираҳои табиӣ онҳо мебошад.

Ҳудудҳои қитъавӣ ва ҷазиравии байни Ҳиндустон, Чин ва Австралияро минтақаи Осиёи Ҷанубу Шарқӣ меноманд. Ҳамзамон нимҷазираи Ҳиндухитой низ шомили ин минтақа мебошанд. Галаҷазираҳои Малай ва қисми осиегии ҳавзаи укёноси Оромро ҳамчун минтақаи Осиёи Ҷанубу Шарқӣ ҳам мешиносанд. Дар мафҳуми сиёсӣ Осиёи Ҷанубу Шарқӣ фарогирандаи сарзаминҳои 11 давлати мустақил мебошад, ки ба ду гурӯҳ: қитъавӣ ва ҷазиравӣ ҷудо карда мешаванд. Ба гурӯҳи давлатҳои қитъавӣ: - Ветнам, Камбоҷа, Лаос, Мянма, Таиланд, Малайзия ва ба гурӯҳи давлатҳои ҷазиравӣ - Сингапур, Индонезия, Бруней, Тимори Шарқӣ ва Филиппин дохил мешаванд. Қисмати ҷанубии нимҷазираи Малакка ва қисмати шимолии ҷазираи Калимантанро (Борнео) Малайзия ишғол намудааст. [4, с.3] Ҳамин тариқ, давлатҳои Мянма, Таиланд, Лаос, Камбоҷа, Ветнам ва Малайзияро минтақаи Ҳиндухитой ном мебаранд.

Асоси рушди иқтисодии минтақа ин захираҳои табиӣ онҳо буда, 80% каучуки табиӣ, 60% тунукаю копра (таҷҳизот барои истифодаи канданиҳои фойданок), 90% ришта, 50 %-ро кокос, рағғани хурмо (палма) ва биринҷи ҷаҳонро ташкил медиҳанд. Айни замон иқтисодии давлатҳо на танҳо аз ҳисоби рушди саноати истихроҷи маъдан ва соҳаи кишоварзӣ вобастагӣ доранд, балки аз ҳисоби таъсиси саноати сабуки бофандагӣ, либос, пойафзол, саноати металлургияи вазнин, кимиё, мошинсозӣ ва истеҳсоли таҷҳизоти саноатӣ, инчунин истеҳсоли нахҳои синтетикӣ, ки ба онҳо хизмат мерасонанд, ғаёлият мекунанд. Сармоягузорӣ асоси рушди иқтисодиёти минтақа буда, сармоягузори асосии давлатҳои ОҚШ кишварҳои ИМА, Чин, Ҷопон, Ҳонконг, Ҷумҳурии Корея, Британияи Кабир ва Олмон мебошанд. [5, с.344]

Бояд қайд кард, ки Маҷмуи Маҳсулоти Дохилии (минбаъд-ММД) давлатҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ дар соли 1970 37,8 миллиард доллари ИМА-ро ташкил дода, ҳиссаи ММД-и Индонезия (27,6%), ММД-и Филиппин (20%), ММД-и Таиланд (19,6%), Малайзия (10,2%), ММД-и Ветнам (7,3%) ва дигарон (15,3%). Ҳиссаи ММД-и дар Осиёи Ҷанубу Шарқӣ дар ҷаҳон 1,1% дарбар мегирифт. Соли 2020 бошад он ба 3017,1 миллиард доллари ИМА баробар шуда, ҳиссаи ММД-и Индонезия (35,1%), ММД-и Таиланд (16,6%), ММД-и Филиппин (12%), ММД-и Сингапур (11,3) ташкил медиҳад. ММД-и Малайзия (11,2%) ва дигарон (13,8%). Ҳиссаи ММД-и Осиёи Ҷануби Шарқӣ дар ҷаҳон 3,5 фоизро ташкил медиҳад. [2]

Кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ (ОҚШ) дар тӯли даҳсолаҳои охир ба рушди босуръати иқтисодӣ, сиёсати мутавозуни макроиқтисодӣ, тичорати озод, сармоягузорӣ ва дастрасӣ ба бозорҳои кишварҳои пешрафта, муваффақ шуданд. То имрӯз дар сохторҳои иқтисодии давлатҳои АСЕАН тағйирот дар соҳаҳои хизматрасонӣ ва саноат ба таври назаррас афзоиш ёфтанд. Тағйирёбии сохтори иқтисодӣ инчунин дар содироти АСЕАН инъикос меёбад.

Бояд зикр кард, ки минтақа яке аз содирунандагони асосии ҷаҳон ба шумор мераванд. Ҳиссаи он дар содироти ҷаҳонӣ 7 фоизро ташкил медиҳад. Ҳар яке аз кишварҳои ОҚШ ба намудҳои муайяни маҳсулоти содиротӣ тақсимбандӣ шудаанд. Масалан: Ветнам–

маҳсулоти либос ва бофандагӣ; Сингапур ва Малайзия таҷҳизоти электронӣ; Тайланд қисмҳои мошин; Индонезия яке аз бузургтарин содиркунандаи рағани хурмо, ангиштсанг ва лӯбиёю какао; Филиппин ба маҳсулоти кишоварзӣ; Мянма дорои захираҳои бузурги нафту газ ва инчунин захираҳои металлҳои қиматбаҳо содир мекунад.

Давлатҳои дигари минтақа бошанд асосан ба бозорҳои ҷаҳонӣ ашёи хомро содир менамоянд.

Яке аз омилҳои асосии рушди кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ ин ҳамгироӣ дар доираи созмони минтақавӣ, Ассотсиатсияи давлатҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ мебошад. Имрӯз Ассотсиатсияи давлатҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ бузургтарин блоки иқтисодӣ дар минтақаи Осиё ва Уқёнуси Ором мебошад, ки аҳолии он тақрибан 600 миллион нафар ва ММД 1,5 триллион доллари ИМА-ро ташкил медиҳад [1]. Аз ин рӯ, яке аз иқтисодиёти босуръат ва рушдбандаи даҳ давлати узви ин созмон, ки қариб дар тамоми соҳаҳо бо манфиатҳои миллии худ ҳамкорӣ мекунад, рушд намуданд.

Мавриди зикр аст, ки Ассотсиатсияи кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ ((минбаъд-АКОҶШ-) ([англ. Association of South East Asian Nations \(ASEAN\)](#)) як созмони байнихукумати минтақавӣ, сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии байни кишварҳо дар Осиёи Ҷанубу Шарқӣ мебошад. ASEAN 8 августи соли 1967 дар шаҳри Бангкоки Тайланд бо имзои Эъломияи ASEAN, маъруф ба Эъломияи Бангкок таъсис ёфтааст. Шиори ASEAN: "Як дидгоҳ, як шахсият, як ҷомеа" мебошад. Ба созмони мазкур давлатҳои зерин дохил мешаванд: Индонезия, Малайзия, Сингапур, Тайланд, Филиппин, баъдан Бруней Даруссалом (аз 7 январи соли 1984), Ветнам (аз 28 июли соли 1995), Лаос ва Мянма (аз 23 июли соли 1997), Камбоҷа (аз 30 апрели соли соли 1999). Папуа-Гвинеяи Нав мақоми махсуси нозир дорад [10].

Ҳадаф ва вазифаҳои ассотсиатсия чунинанд: таҳкими рушди иқтисодӣ, рушди иҷтимоӣ ва фарҳангии минтақа, мусоидат ба сулҳу суботи минтақа, тавсеаи ҳамкорӣҳои мутақобилан судманд дар соҳаҳои тичорату иқтисод, маориф ва фарҳанг.

Эъломияи Бангкок дар бораи таъсиси ASEAN ҳадафҳои зерини қонуниро муайян кард:

- мусоидат дар рушди ҳамкорӣҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва фарҳангии кишварҳои узви созмон;

- мусоидат ба таҳкими сулҳ ва субот дар Осиёи Ҷанубу Шарқӣ.

Марҳалаи сифатан нави инкишофи рушди ҳамгироӣ дар доираи панҷ давлатҳои аъзои Ассотсиатсия дар соли 1976 ин қабули Декларасияи ризоият ва Барномаи амалиёт дар Саммити Бали буд.

Созишномаву ҳуҷҷатҳо ҷаҳор ҷанбаи ҳамкорӣҳои мутақобилаи иқтисодиро муайян кард:

- таъмини дастрасии имтиёзнок ба бозори минтақавии молҳои асосии содиротӣ (асосан сӯзишворӣ ва озуқаворӣ);

- кооператсияи саноатӣ;

- ҳамкорӣҳои тичоратӣ (аз ҷумла дар бозорҳои кишварҳои сеюм);

- коркард намудани платформаи умумии давлатҳои иштироккунанда оид ба мушкилоти иқтисодӣ ба манфиати тарафайн [6].

Дар натиҷаи гуфтушунидҳои муштараки байнидавлатӣ дар доираи Созмони ASEAN сарони кишварҳо тамоми мушкилоти самти иқтисодӣ ва дигар самтҳои ҳамкорӣҳоро ба

манфиатҳои тарафайн нақшабандӣ намуда, имкониятҳои рушди соҳаҳои барои манфиатҳои миллии худ тақсимбандӣ намуданд.

Муҳимтарин омили рушди Осиёи Ҷанубу Шарқӣ барои саноаткунони кишварҳои минтақа ин нақши фаъоли сармояи хориҷӣ ва ширкатҳои фаромиллӣ мебошад. Дар робита бо ин, роҳбарияти ин давлатҳо чунин сиёсатро пеш гирифтаанд:

- дастгирии ҳуқуқҳои моликияти давлат ва ширкатҳои хориҷӣ;
- сиёсати ҳамчониба оид ба ҳавасмандгардонии сармоягузориҳои дохилӣ ва хориҷӣ;
- таъсиси минтақаҳои содиротӣ-истехсолӣ ва минтақаҳои озоди тиҷоратӣ бо пешниҳоди афзалиятҳои андоз ва молиявӣ [8].

Омили асосии рушди давлатҳои минтақа ин таъмини имтиёзҳо барои сармоягузориҳои хориҷӣ ва ватанӣ мебошад. Давлатҳо чунин имтиёзҳои чорӣ намуданд:

- низоми содакардашудаи санҷиши гумрукӣ;
- воридоти бидуни иҷозат;
- хариди бебӯчи ашёи хоми саноатӣ дар бозори дохилӣ;
- озодкунӣ аз андози даромад барои 10 соли аввал [7].

Низоми самараноки андозбандӣ дар Сингапур, Малайзия, Индонезия ин системаи ягонаи андозбандии корпоративӣ амал менамояд, ки ягона восита барои идоракунии иқтисод дар шароити бозоргонӣ мебошад. Даромад танҳо дар соҳаи корпоративӣ андозбандӣ карда мешавад. Ҳамзамон, дивидендҳои, ки муассисони резидентӣ мегиранд, аз андозбандӣ комилан озод карда мешаванд ва инчунин даромад аз манбаи ширкатҳои ғайрирезидентӣ, ки дар Сингапур ва Малайзия фаъолият менамоянд, аз андозбандӣ озод карда мешаванд.

Таъсиси минтақаҳои озоди иқтисодӣ (минбаъд МОИ) яке аз омилҳои рушди минтақа ба ҳисоб меравад. Дар натиҷаи он чунин соҳаҳо рушд намуданд: соҳаи технология; навсозии соҳаи саноат; тақмили ихтисосҳо; қувваи корӣ ва диверсификатсияи иқтисодӣ давлатҳо.

Асоси маҳсулоти МОИ-ро ин ИТ-(технологияи иттилоотӣ)-42%, дорусозӣ ва биотехнология- 24 %, электроника ва иттилооти муҳандисии шабакавӣ-14%-ро дар бар мегирад. Дар ҳудуди МОИ зиёда аз 3 ҳазор корпоратсия ва 25 ҳазор филиалҳои ширкатҳои хориҷӣ ҷойгир шудаанд. Таҷрибаи коршиносон ва дастрасӣ ба пойгоҳи нави технологӣ барои ҳалли самараноки вазифаҳо оид ба рушди стратегияи кишварҳои минтақа кумак мерасонад [3, с.67-79].

Таърихи ташаккули МОИ-и минтақа соли 1988 оғоз шуда буд, ки байни давлатҳои сегона, яъне Сингапур, Малайзия ва Индонезия оид ба минтақаҳои озоди иқтисодӣ созишнома ба имзо расид. Соли 1996 дар доираи Созишномаи сегона минтақаҳои нав дар иёлотҳои дигари Малайзия 3-то ва Индонезия 6-то дохил карда шуд. Барои васеъшавии масоҳати умумии сегона “Минтақаи Рушди Ҷанубӣ” номгузорӣ шуда, аксар вақт бо истилоҳи “афзоиши сегона” истифода карда мешавад. “Минтақаи Рушди Ҷанубӣ” дар умум бо ҳудуди 334 ҳазор км² ва 35 миллион нафар аҳолиро фаро мегирад [9].

Ҳадафи “Минтақаи Рушди Ҷанубӣ” густариш ва таққими робитаҳои иқтисодии минтақа, вобастагии мутақобилаи се кишвар мебошад. Ин намунаи минтақаи озоди иқтисодии наздисарҳадӣ ҳамчун қаламравест, ки минтақаҳои наздисарҳадии 3 кишварро дар бар мегирад, ки барои ҳавасмандгардонии рушди иқтисодии онҳо дар асоси сиёсати имтиёзнок, субсидияҳои молиявии давлат, бахши тиҷорати хусусӣ ва таъмини инфрасохтори муносиб барои амалӣ намудани ҳадафҳои дарозмуддати макроиқтисодӣ, мебошад.

Дар умум “Минтақаи Рушди Ҷанубӣ” як намунаи хуби минтақаи наздисарҳадӣ мебошад, ки барои баланд бардоштани рақобатпазирии иқтисодии минтақаҳои иштироккунанда тавассути истифодаи афзалиятҳои муқоисавӣ ва инчунин минтақаи хуби

чуғрофӣ ва вобастагии баланди иқтисодиро дорост. Натиҷаҳои воқеӣ дар соҳаҳои рушди инфрасохтор, ҷалби сармояи мустақими хориҷӣ ва таъсиси ҷойҳои нави корӣ ба даст омадаанд. Минтақаи Рушди Ҷанубӣ соли 1993 васеъ шуда давлатҳои дигари аъзои АСЕАН ба он дохил гардиданд.

Яке аз омилҳои дигари рушди минтақа ҳамгирии минтақавӣ дар Осиёи Ҷанубу Шарқӣ дар соҳаи сайёҳӣ ба шумор меравад. Сайёҳӣ як самти муҳим барои кишварҳои узви АСЕАН аст, на танҳо аз ҷиҳати истеҳсол ва тақсимои даромади асёр, балки он як василаи нишон додани гуногунрангӣ ва ғанигии фарҳангҳо ва анъанаҳои гуногуни халқҳои давлатҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ мебошад. Сарфи назар аз бӯҳрони иқтисодии ҷаҳонӣ дар соли 2009, соҳаи сайёҳӣ барои кишварҳои АСЕАН даромади назаррас дод.

Рейтинги баланди эътимоднокии ва имтиёзҳои андозбандии ширкатҳои сайёҳӣ дар минтақа чунинанд: сифати хуби хизматрасонӣ дар меҳмонхонаҳо; мавҷуд будани кормандони ботаҷриба; барномаҳои хуб дар соҳаи сайёҳӣ, ки барои ҷалби сайёҳони дохилию хориҷӣ равона шудаанд.

Афзоиши фаъолияти сайёҳӣ дар кишварҳо ин:

- диверсификатсияи хизматрасонии сайёҳӣ-барои сайёҳон имкон медиҳад, ки арзишҳои фарҳангиро фаъолона мавриди омӯзиш қарор диҳанд;
- модели “home-stay”- яъне зиндагӣ бо оилаҳои маҳаллӣ;
- мусоидат намудан ба раванди фаъолияти сайёҳӣ [11].

Омили дигари рушди минтақа ин соҳаи кишоварзӣ аст. Соҳаи кишоварзӣ дар иқтисодиёти АСЕАН нақши калидӣ мебошад. Кишварҳои АСЕАН содиркунандагони асосии маҳсулоти кишоварзӣ ба бозори ҷаҳонӣ мебошанд. Маҳсулоти содиротии кишоварзӣ аз давлатҳои ОҚШ, асосан аз Малайзия рағани хурмо, резин ва рағани кокос аз Филиппин ва Тайланд бошад ғалла ва биринҷ ба ҳисоб мераванд.

Тавре ки дар боло зикр шуд, омилҳои рушди иқтисодии кишварҳои ОҚШ ин рушди соҳаҳои интиҳобшуда ва ҷойгиршавии чуғрофӣ ва сарватҳои табиӣ онҳо ба шумор меравад. Модели ягонаи интиҳобшудаи иқтисодиёти кишварҳои ОҚШ ин ҳамгироӣ дар доираи созмони Ассотсиатсияи кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ дар самти иқтисод, тичорат, фазои хуби сармояи хориҷӣ ва имтиёзҳо мебошад. Муваффақияти иқтисодиёти кишварҳои АСЕАН чунин мебошад:

- 1) Стратегияи рушди саноат ва содирот;
- 2) Ҷалби сармояи хориҷӣ;
- 3) Танзими давлатӣ;
- 4) Ташкили корпоратсияҳои миллӣ.

Имрӯз давлатҳои минтақа дар соҳаҳои гуногун як модели осиегиро эҳё намудаанд. АСЕАН ба бозорҳои босуръати инкишофёбандаи сармоя, технология, ашёи хом ва маҳсулоти саноатӣ таҷриба доранд.

Ҳамин тариқ, омилҳои рушди иқтисодиёти минтақаи ОҚШ дорои хусусиятҳои муайян мебошанд. Омилҳои тараққиёти кишварҳои ОҚШ аз якҷанд ҷанбаи муҳим иборат буд, ки ба таври ҳулоса метавон онро чунин баён намуд:

1. Мавқеи чуғрофӣ, баромад ба баҳр ва захираҳои табиӣ;
2. Ҳамгироӣ дар доираи созмони минтақавӣ Ассотсиатсияи давлатҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ дар самтҳои мухталиф;
3. Барои саноаткунони босуръати кишварҳои минтақа нақши фаъоли сармояи хориҷӣ ва ширкатҳои фаромиллӣ;
4. Таъмини имтиёзҳо барои сармоягузори хориҷӣ ва ватанӣ;

5. Системаи ягонаи андозбандии корпоративӣ дар Сингапур, Малайзия, Индонезия;
6. Минтақаҳои озоди иқтисодӣ ва созишномаи сегона байни Сингапур, Малайзия, Индонезия;

7. Имтиёзҳои андозбандии ширкатҳои сайёҳӣ ва кишоварзӣ.

Пешниҳодҳо:

1. Бо назардошти мавқеи ҷуғрофӣ, имконоти бештари сарватҳои табиӣ ва дигар имкониятҳои давлатҳои Осиёи Марказӣ метавонанд, мисли кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ созмони минтақавиро барои рушди иқтисодӣ ва ҳамкорихои муштараки минтақавӣ ташкил диҳанд ва роҳҳои ҳамгироӣ ва ҳалли масоили иқтисодӣ ва иҷтимоиро дар минтақа ба манфиатҳои миллии худ ҳамроҳанг созанд.

2. Таҷрибаи кишварҳои ОҚШ дар соҳаҳои сайёҳӣ, кишоварзӣ, минтақаҳои озоди иқтисодӣ, имтиёзҳо барои сармоягузори хориҷӣ ва низоми андозбандии корпоративӣ дар шароити давлатҳои Осиёи Марказӣ махсусан дар Тоҷикистон метавонанд мавриди истифода қарор гирад.

АДАБИЁТ:

1. Ассоциация государств Юго-Восточной Азии [Манбаи электронӣ] URL:<https://asean.mgimo.ru/asean/ASEAN> (санаи мурочиат 30.10.2021)

2. Валовой внутренний продукт Юго-Восточной Азии, 1970-2020 [Манбаи электронӣ] URL:https://be5.biz/makroekonomika/gdp/south-eastern_asia.html (санаи мурочиат 30.10.2021)

3. Костюнина, Г. М. Регулирование трудовых отношений в свободных экономических зонах развивающихся стран // Труд за рубежом. – 2009. – № 1. – С. 67–79

4. Қудратзода К.Ф., Ниёзӣ Ё.Б. Осиёи Ҷанубу Шарқӣ вазъи динӣ ва мазҳабӣ. ш. Душанбе 2021 “ҶДММ Суфра” 142 саҳ-3

5. ASEAN Investment Report 2020–2021 Investing in Industry 4.0 Jakarta 12110, Indonesia саҳ.344 [Манбаи электронӣ] URL:<https://asean.org/wp-content/uploads/2021/09/AIR-2020-2021.pdf>. саҳ.200 (санаи мурочиат 30.10.2021)

6. Association of southeast ASIAN nations [Манбаи электронӣ] URL:https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/fd/04_asean-generalin/04_asean-generalinfo.pdf (санаи мурочиат 15.10.2021)

7. Deden Tarmidi, Nurlis. Comparative Study of Tax Services in ASEAN Countries Comparative Study of Tax Services in ASEAN Countries [Манбаи электронӣ] URL:https://hrmars.com/papers_submitted/6140/.pdf (санаи мурочиат 26.10.2021)

8. Ponciano S. Intal, Jr., Lurong Chen. The ASEAN Member States and ASEAN Economic Integration [Манбаи электронӣ] URL:https://www.eria.org/3.4.ASEAN_50_Vol_3_Integrative_Chapters_4.pdf (санаи мурочиат 26.10.2021)

9. Tan Yu Hui, R. Singapore’s Untapped Hinterlands: Opportunities and Obstacles? Monetary Authority of Singapore / R. Tan Yu Hui. – Putrajaya Singapore, 2013. [Манбаи электронӣ] URL:<https://www.dvfu.ru/en/apr-magazine/issues/2016-1-2/2016-1-2-article2/> (санаи мурочиат 29.03.2022)

10. The ASEAN Magazine, June 2020, p.49. By Novia D. Rulistia: [Манбаи электронӣ] URL: <https://asean.org/my-asean/> (санаи мурочиат 30.10.2021)

11. Tourism and Regional Integration in Southeast Asia [Манбаи электронӣ] URL <https://www.ide.go.jp/library/English/Publish/Reports/Vrf/pdf/481.pdf> (санаи мурочиат 28.10.2021)

ФАКТОРЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАН ЮГО-ВОСТОЧНОЙ АЗИИ

СОХИБИ БАХРУЛО

докторант (PhD) ИИПСАЕ НАНТ. Адрес: 734025, Таджикистан, г. Душанбе,
пр.Рудаки, 33. Тел.: (+992) 917-82-02-02. E-mail: sohibbahrulo@gmail.com

В статье рассматриваются основные факторы экономического развития стран Юго-Восточной Азии. Регион Юго-Восточной Азии является одним из развитых регионов современного мира. Ускоренное экономическое развитие является результатом успешных экономических реформ, рационального использования природных ресурсов и географического положения региона. Изучение опыта экономических и социальных реформ Юго-Восточной Азии представляет большое научное и практическое значение.

Ключевые слова: Юго-Восточная Азия, факторы развития, сельское хозяйство, туризм, привлечение иностранных инвестиций, концессия, природные ресурсы.

FACTORS OF ECONOMIC DEVELOPMENT IN THE REGION OF SOUTH-EAST ASIA

SOHIBI BAHRULO

PhD student, ISPAEC, NAST. Address: 734025, Tajikistan, Dushanbe city, 33 Rudaki ave. Tel.:
(+992) 917820202. E-mail: sohibbahrulo@gmail.com

The article discusses the main factors of economic development of the countries of Southeast Asia. The region of Southeast Asia is one of the developed regions of the modern world. Accelerated economic development is the result of successful economic reforms, rational use of natural resources and the geographical position of the region. Studying the experience of economic and social reforms in Southeast Asia is of great scientific and practical importance.

Key words: Southeast Asia, development factors, agriculture, tourism, attraction of foreign investments, concessions, foreign investments, natural resources.